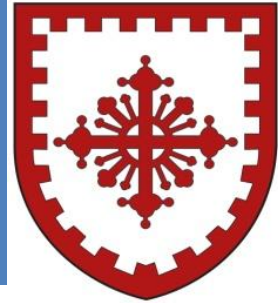

USAID
ОД АМЕРИКАНСКИОТ НАРОД

ГРАЃАНСКИ БУЏЕТ НА ОПШТИНА РАДОВИШ ЗА 2023 ГОДИНА

Овој документ е подготвен во рамки на Проектот на УСАИД за зајакнување на капацитетите за искористување на ресурсите, со поддршка на американскиот народ преку Агенцијата на САД за меѓународен развој (УСАИД).

USAID
ОД АМЕРИКАНСКИОТ НАРОД

ГРАЃАНСКИ БУЏЕТ НА ОПШТИНА РАДОВИШ ЗА 2023 ГОДИНА

Овој документ е подготвен во рамки на Проектот на УСАИД за зајакнување на капацитетите за искористување на ресурсите, со поддршка на американскиот народ преку Агенцијата на САД за меѓународен развој (УСАИД).

СОДРЖИНА

Зошто граѓански буџет? _____	3
КОИ СЕ НАДЛЕЖНОСТИТЕ НА ОПШТИНАТА? _____	4
ШТО Е ОПШТИНСКИ БУЏЕТ И ОД ШТО СЕ СОСТОИ? _____	4
КОИ СЕ БУЏЕТСКИТЕ АКТИВНОСТИ КОИ ГИ РЕАЛИЗИРА НАШАТА ОПШТИНА? _	5
КАКО ОПШТИНАТА ГИ ПРИБИРА ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИ? _____	6
КОИ СЕ КЛУЧНИТЕ ИЗВОРИ НА ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИ? _____	7
КОЛКУ ДАНОЧНИ ПРИХОДИ ПЛАНИРА ДА СОБЕРЕ ОПШТИНАТА? _____	8
ДАНОЦИТЕ НА ИМОТ - ВАЖЕН СОПСТВЕН ОПШТИНСКИ ПРИХОД _____	9
НЕДАНОЧНИ ПРИХОДИ _____	11
КОЈА Е УЛОГАТА НА ТРАНСФЕРИТЕ ОД ЦЕНТРАЛНАТА ВЛАСТ -ДОТАЦИИТЕ? _____	11
КАДЕ И КАКО СЕ ТРОШАТ ОПШТИНСКИТЕ ПАРИ? _____	13
КОЛКУ ПЛАНИРА ДА ПОТРОШИ ОПШТИНАТА ЗА СЕКОЈА ОДДЕЛНА НАДЛЕЖНОСТ/ПРОГРАМА - УСЛУГА ЗА ГРАЃАНИТЕ ? _____	14
ПРИХОДИ И РАСХОДИ НА ОПШТИНАТА ПО ГЛАВА НА ЖИТЕЛ _____	23
КАКО СЕ РЕАЛИЗИРА ОПШТИНСКИОТ БУЏЕТ? _____	23
КЛУЧНИ БУЏЕТСКИ ДОКУМЕНТИ - како можат граѓаните да ја следат реализацијата на општинскиот буџет ? _____	26

ЗОШТО ГРАЃАНСКИ БУЏЕТ?

- ✓ Информирање на граѓаните за тоа како се собираат општинските приходи и како се трошат општинските средства.
- ✓ Едукација на граѓаните за клучните термини, принципи и начела поврзани со општинскиот буџет и локалните финансии.
- ✓ Зголемување на свесноста на граѓаните за нивната улога во буџетскиот процес на локално ниво.
- ✓ Поттикнување на поголема активност и учество на граѓаните во процесите на планирање и реализација на општинскиот буџет.
- ✓ Запознавање на граѓаните со донесениот БУЏЕТ ЗА 2023 год. и неговите основни карактеристики - структура – кои се и колкави се општинските приходи и каде општината планира да ги потроши јавните ресурси.

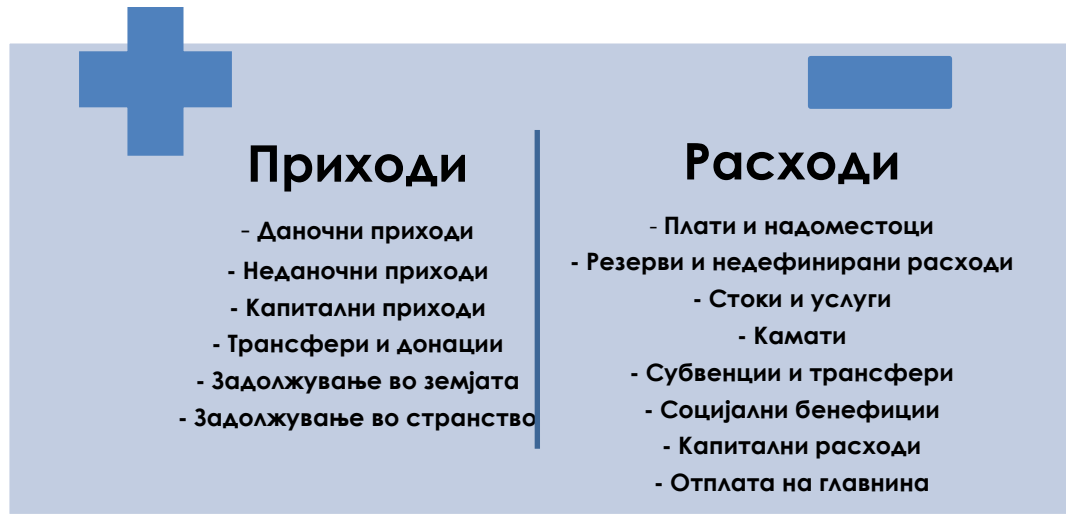
КОИ СЕ НАДЛЕЖНОСТИТЕ НА ОПШТИНАТА?

- Урбанистичко (урбано и рурално) планирање
- Заштита на животната средина и природата
- Локален економски развој
- Комунални дејности
- Култура
- Спорт и рекреација
- Социјална заштита и заштита на децата
- Образование
- Здравствена заштита
- Заштита и спасување
- Противпожарна заштита
- Надзор над вршењето на работи од нејзина надлежност
- Други надлежности определени со закон.

ШТО Е ОПШТИНСКИ БУЏЕТ И ОД ШТО СЕ СОСТОИ?

Буџетот на единицата на локалната самоуправа претставува годишен план на приходи, други приливи и одобрени средства и ги вклучува основниот буџет, буџетот на дотации, буџетот на донации, буџетот на заеми и буџетот на самофинансирачки активности. Буџетот на локалната самоуправа ги демонстрира вредностите и

приоритетите на локалната самоуправа. Буџетирањето и техниките на финансиското планирање се клучни елементи во одржувањето на фискалниот интегритет на локалната самоуправа.

КОИ СЕ БУЏЕТСКИТЕ АКТИВНОСТИ КОИ ГИ РЕАЛИЗИРА НАШАТА ОПШТИНА?

Во подготовката на буџетот, општина Радовиш презема повеќе активности за вклучување на засегнатите страни со цел дизајнирање на буџет согласно нивните приоритети, потреби и можности. Клучните активности кои се преземаат се во насока на:

- Посета на месните заедници од страна на Градоначалникот и општинската администрација за утврдување на потребите на граѓаните по одделни населени места и нивно вклучување во буџетската рамка.
- Отворени денови на кои може секој од граѓаните, бизнисите и другите засегнати страни да ја посети општината и да го даде својот предлог или забелешка за предлог буџетот на општината.
- Споделување на предлог буџетот на општина Радовиш на официјалната веб страна и можност на јавноста преку email да доставува забелешки и сугестии.

КАКО ОПШТИНАТА ГИ ПРИБИРА ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИ?

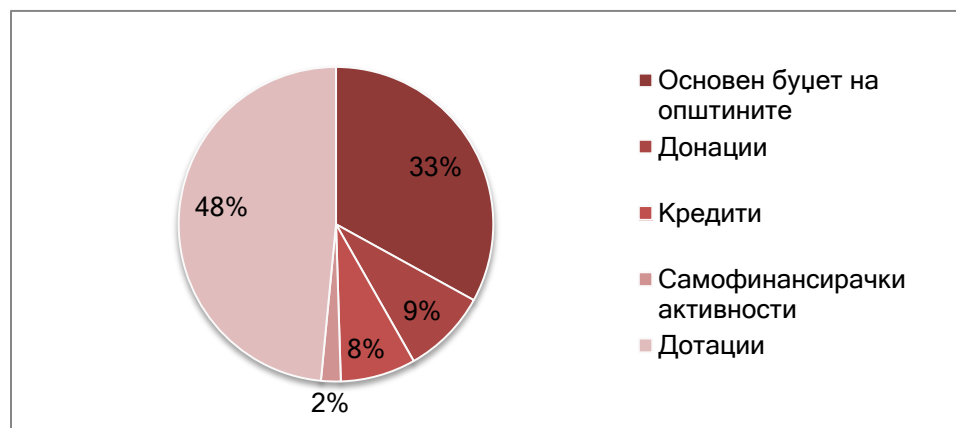
Ефикасното обезбедување и собирање на општинските приходи се основа за обезбедувањето на потребните јавни добра и услуги на граѓаните на општината. Оттука во продолжение се претставени (нивната висина, процент на учество) основниот буџет на општината и дополнителните главни “потоци” на приливи во општинскиот буџет – сопствени приходи, дотации – централна власт, донации, задолжување итн.

БУЏЕТ НА ОПШТИНИТЕ е годишен план на приходи, други приливи и одобрени средства и ги вклучува основниот буџет, буџетот на дотации, буџетот на донации, буџетот на заеми и буџетот на самофинансирачки активности. Додека ОСНОВЕН БУЏЕТ на општината е годишен план на приходи, други приливи и одобрени средства во буџетот за финансирање на основните надлежности на општината. ДОТАЦИЈА претставува трансфер од Буџетот на Република Северна Македонија и буџетите на фондовите до буџетот на општината. Донација се строго наменски средства од донатори врз основа на склучен договор. Самофинансирачки активности се годишни приходи на буџетските корисници кои се дополнителни на нивните основни законски активности.

Табела 1. Приходи на општината (во денари и структура во %)

Приходна сметка	Износ	Структура на приходи %
Основен буџет на општините	204.882.899	33,0
Донации	54.352.022	8,8
Кредити	48.000.000	7,7
Самофинансирачки активности	12.567.000	2,0
Дотации	300.756.000	48,5
Вкупни приходи	620.557.921	100,0

Графикон 1. Структура на општинските приходи по видови сметки (во %)

Буџетот на општина Радовиш за 2023 год. е проширен со Одлука бр. 08-462/1 од 28.02.2023 година за проширување на средствата на буџетот на општина Радовиш за 2023 година за вкупно 78.160.859 денари и тоа: буџетот на дотации е проширен за 71.766.429 денари, буџетот на самофинансирачки активности е проширен за 5.275.087 ден. и буџетот на донации за 1.119.343 ден. Ова проширување е извршено врз основа на остварените вишоци на сметките на 31.12.2022 година., а кај буџетот на донации и заради склучени договори за донација.

КОИ СЕ КЛУЧНИТЕ ИЗВОРИ НА ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИ?

ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИТЕ во буџетот се даноците и други задолжителни плаќања, кои се утврдени со закон, приливите што произлегуваат од сопственост на средства (камата, дивиденда, закупнина и слично), надомест за дадени добра или услуги, подароци, донации, спонзорства, субвенции и трансфери. Од посебна важност се СОПСТВЕНИТЕ ИЗВОРИ НА ПРИХОДИ на општината кои вклучуваат локални даноци, локални такси и локални надоместоци, приходи од сопственост на општината, самопридонес, парични казни, донации и други приходи утврдени со закон.

Во продолжение се прикажани клучните извори на приходи кои општината планира да ги обезбеди во 2023 година. Највисок износ на приходи ќе се обезбедат од трансфери и донации во износ од 421.761.324 денари, како и од даночни приходи во износ од 103.415.000 денари. Процентуално во структурата на клучните приходи најголемо учество заземаат трансферите и донациите со 68,0%, додека даночните приходи учествуваат со 16,7%, неданочните приходи со 2,7%, а капиталните приходи со 5,0%.

Табела 2. Клучни приходи на општината согласно економската класификација (износ во денари и структура во %)

Видови на приход	Износ	Учество во вкупните приходи %
Даночни приходи	103.415.000	16,7
Неданочни приходи	16.531.597	2,7
Капитални приходи	30.850.000	5,0
Трансфери и донации	421.761.324	68,0
Домашно задолжување	48.000.000	7,7
Вкупно	620.557.921	100,0

Графикон 2. Структура на приходи на општина според економската класификација

(во %)

КОЛКУ ДАНОЧНИ ПРИХОДИ ПЛАНИРА ДА СОБЕРЕ ОПШТИНАТА?

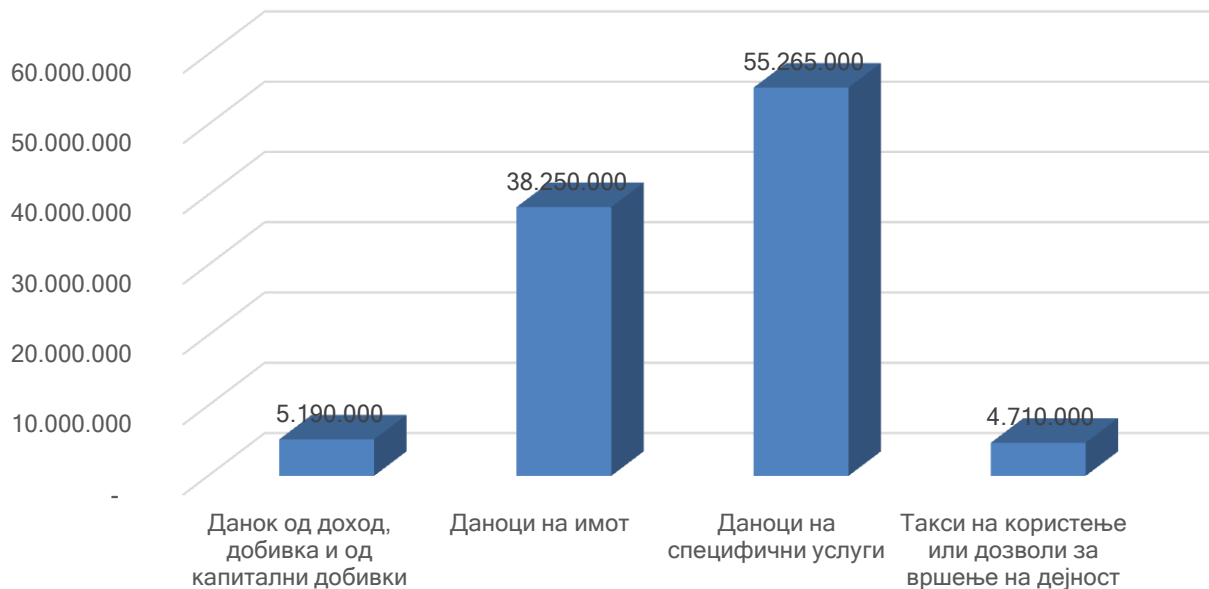
Даночните приходи се основен и најзначаен дел од сопствените приходи на општината. Во продолжение се претставени износи на даночни приходи кои општината планира да ги собере во следната година. Исто така е претставена структурата која покажува кои даночни приходи е планирано да имаат најголем удел во општинските приходи.

Табела 3. Структура на даночни приходи на општината (износ во денари и структура во %)

Видови даночни приходи	Износ	Учество во даночните приходи %
Данок од доход, добивка и од капитални добивки	5.190.000	5,0
Даноци на имот	38.250.000	37,0
Даноци на специфични услуги	55.265.000	53,4
Такси на користење или дозволи за вршење на дејност	4.710.000	4,6
Вкупно	103.415.000	100,0

Најмногу **даночни приходи** општината планира да обезбеди од даноци на специфични услуги, при што овде најзначајни се комуналната такса за користење и одржување на јавното осветлување и надоместокот за уредување на градежно земјиште, додека најмало учество во даночните приходи имаат таксите на користење или дозволи за вршење на дејност, каде влегуваат надоместокот за управување со отпад и за одржување на јавна чистота.

Графикон 3. Даночни приходи на општина Радовиш (во денари)

ДАНОЦИ НА ИМОТ - ВАЖЕН СОПСТВЕН ОПШТИНСКИ ПРИХОД

Даноците на имот се еден од најважните сопствени извори на приходи на општината. Планираната структура за 2023 година на посебните видови на Даноци на имот е прикажана во продолжение.

Највисока пропорција на приходи зафаќа данокот на имот на физички лица со 44,5% учество во вкупната вредност од даноците на имот.

Со цел поефикасна наплата и прибирање на даноците на имот, со што ќе се овозможи обезбедување на повеќе сопствени приходи, кои можат да се искористат за нови проекти и активности од интерес на граѓаните, општина Радовиш превзема повеќе активности:

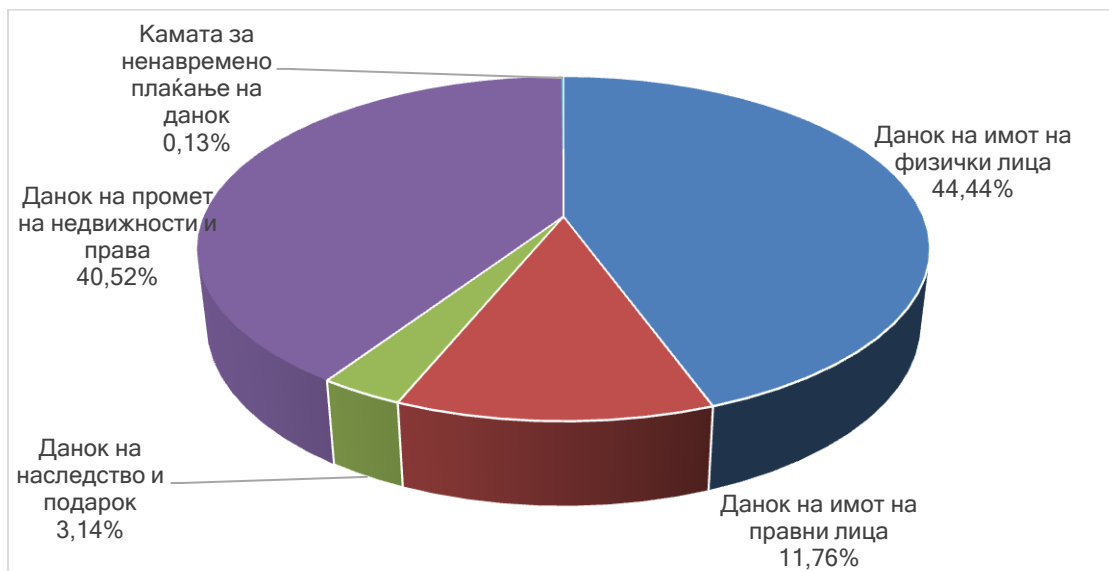
- Почната е постапка на ревреднување на имотите на територијата на општината, со цел опфат на сите имоти и проширување на даночната база;

- Имплементирање на нова програма/софтвер за евиденција, следење и наплата на даноците на општината;
- Воведување на можност преку општинската веб страна за нов електронски начин на наплата на даноците на имот, со цел поголема достапност до граѓаните;
- Превземање на редовни активности на присилна наплата на данокот од должниците со цел навремено и дисциплинирано наплаќање на општинските даноци и такси.

Табела 4. Видови на данок на имот на општината (износ во денари и структура во %)

Видови на данок на имот	Износ	Учество во вкупните приходи од данок на имот во %
Данок на имот на физички лица	17.000.000	44,5
Данок на имот на правни лица	4.500.000	11,8
Данок на наследство и подарок	1.200.000	3,1
Данок на промет на недвижности и права	15.500.000	40,5
Камата за ненавремено плаќање на данок	50.000	0,1
Вкупно	38.250.000	100,0

Графикон 4. Структура на даноците на имот по видови (во %)

НЕДАНОЧНИ ПРИХОДИ

Неданочните приходи во буџетот на општина Радовиш за 2023 година се прикажани во продолжение. Најголем износ на неданочни приходи треба да бидат обезбедени од Такси и надоместоци со 70,9%, од кои најзначајни се надоместоци за целодневна и претшколска грижа и за оброци во градинки, додека најниска пропорција е кај приходите од Глоби, судски и административни такси со 8,9%.

Табела 5. Видови неданочни приходи (износ во денари и структура во %)

Вид на неданочни приходи	Износ	Учество во вкупните неданочни приходи %
Глоби, судски и административни такси	1.475.000	8,9
Такси и надоместоци	11.717.000	70,9
Други неданочни приходи	3.339.597	20,2
Вкупно	16.531.597	100,0

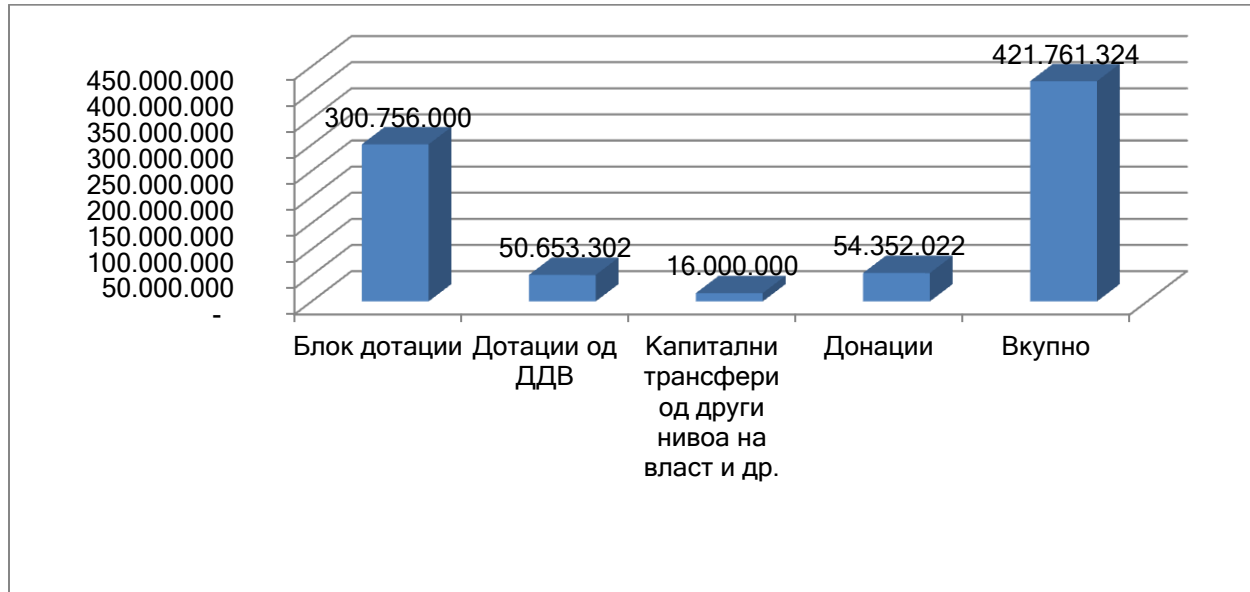
Графикон 5. Видови неданочни приходи (структура во %)

КОЈА Е УЛОГАТА НА ТРАНСФЕРИТЕ ОД ЦЕНТРАЛНАТА ВЛАСТ - ДОТАЦИИТЕ?

Вредноста на главните видови на трансфери од централната власт е прикажана во продолжение. Највисок износ на трансфери е планиран од дотации во износ од 300.756.000 денари, додека пак, планираниот износ од трансферот од ДДВ изнесува 50.653.302 денари, а од капитални трансфери 4.000.000 денари.

Графикон 6. Видови на трансфери и донации (во денари)

Блок дотациите за пренесени надлежности од централната власт се најзначајниот износ на трансфери кој го добива општината и со кој се финансираат пренесените надлежности за **образование, култура и социјална заштита**. Во продолжение е прикажана распределбата на овие Блок дотации по различни намени. **Најголем износ од блок дотациите** се однесуваат за основното образование во износ од 201.951.000 денари или 68,4%, додека најнизок износ на блок дотации се однесуваат за култура во износ од 5.743.000 денари или 1,9% во вкупните блок дотации.

Табела 6. Намена на блок дотациите на општина по одделни надлежности (износ во денари и структура во %)

Намена на блок дотацијата	Износ	Учество во вкупната блок дотација (во %)
Култура	5.743.000	1,9
Основно образование	201.951.000	68,4
Средно образование	51.000.000	17,3
Детски градинки	36.762.000	12,4
Вкупно	295.456.000	100,0

Графикон 7. Структура на блок дотациите по надлежности во општина Радовиш (во %)

Наменската дотација за пожарници изнесува 5.300.000 денари и е наменета за финансирање на плати и придонеси на осум пожарници.

Во буџетот се предвидени **донации** во износ од 54.352.022 денари, од кои 41.952.022 денари за проект ЗЕЛЕНА ТОПЛИНА преку ИПА 2 Годишна акциона програма за Република Северна Македонија, ЕУ за општините - подобрување на локалните услуги преку иновативни концепти, додека 11.000.000 денари за предвидена донација од рудникот Бучим за уредување на Радовишка и Оравичка река, водоснабдување на с. Бучим и др.

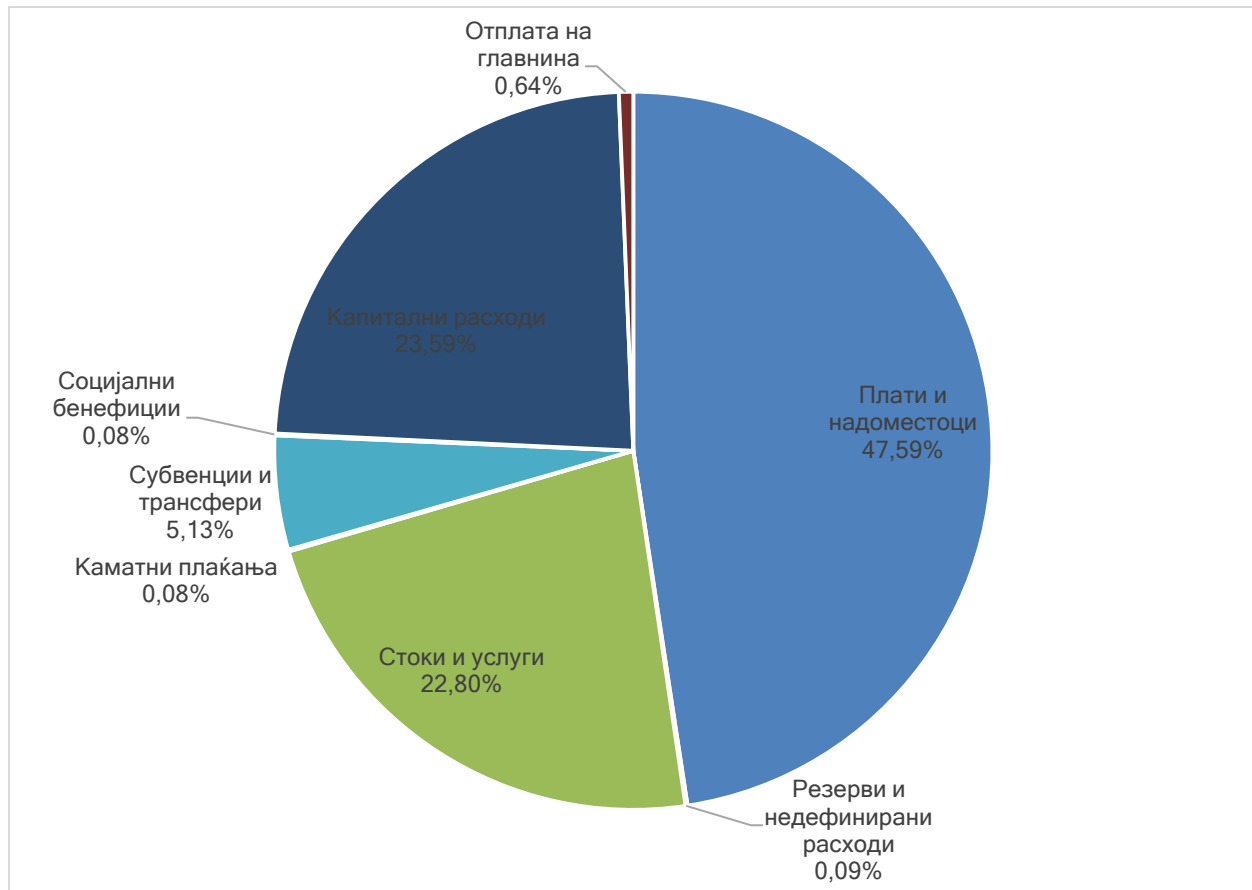
КАДЕ И КАКО СЕ ТРОШАТ ОПШТИНСКИТЕ ПАРИ?

Особено е важно каде и како се трошат локалните ресурси. Локалните расходи се директно поврзани со обезбедувањето на потребните добра и услуги на граѓаните – затоа нивната структура и начин на распределба е особено важно да бидат транспарентно преставени. Во продолжение се преставени **клучните расходи на општината за 2023 година**.

Во наредниот период најголем износ на расходи претставуваат платите и надоместоци во износ од 295.298.810 ден., односно 47,6% од структурата на вкупните расходи, понатаму капитални расходи учествуваат со 146.384.923 денари или 23,6%. Најнизок износ на расходи општината издвојува за каматни плаќања и социјални бенефиции, секој расход со по 0,08% учество во вкупните расходи на општина Радовиш.

Во 2023 година капиталните расходи е предвидено да изнесуваат 146.384.923 денари, со учество од 23,6% во вкупните расходи на општина Радовиш.

Графикон 8. Структура на расходи на општина Радовиш по економска класификација (во %)

КОЛКУ ПЛАНИРА ДА ПОТРОШИ ОПШТИНАТА ЗА СЕКОЈА ОДДЕЛНА НАДЛЕЖНОСТ/ПРОГРАМА - УСЛУГА ЗА ГРАЃАНИТЕ ?

Во продолжение се претставени клучните планирани намени на општинските средства по секоја од надлежностите – услугите кои треба да ги добијат граѓаните.

Највисок износ на расходите од општинската сметка се издвојува за образование во износ од 255.399.500 денари, додека најнизок износ е издвоено за програмата за родова еднаквост во износ од 100.000 денари.

Табела 7. Вкупни расходи на општина Радовиш по одделни надлежности (во денари и структура во %)

Вкупни расходи на општините по одделни надлежности	Износ	Учество во вкупните расходи (во %)
А - Совет на општина	11.380.000	1,8
Д - Градоначалник	2.031.000	0,3
Е - Општинска администрација	63.823.200	10,3
Ф - Урбано планирање	10.200.000	1,6
Г - Локален економски развој	69.101.220	11,1
Ј - Комунални дејност	86.112.979	13,9
К - Култура	11.724.000	1,9
Л - Спорт и рекреација	7.000.000	1,1
М - Програми за развој	41.952.022	6,8
Н - Образование	255.399.500	41,2
Љ- Заштита и спасување	8.000.000	1,3
В - Социјална заштита и заштита на деца	46.904.000	7,6
Њ - Противпожарна заштита	6.830.000	1,1
Џ - Родова еднаквост	100.000	0,0
Вкупно	620.557.921	100

Расходите кои се одделуваат за **општинската администрација** се во износ од 63.823.200 денари, истите се наменети за потребите на функционирање на општинската администрација, како плати и надоместоци, тековно-оперативни трошоци за функционирање на општинската администрација, вклучувајќи го и работењето на советот и градоначалникот, како што се канцелариски материјали, телефонски сметки и интернет, потрошена електрична енергија, вода, тековни поправки и одржување (опрема, возила, зграда), договорни услуги, трансфери и др., капитални трошоци како набавка на компјутерски софтвер, на информатичка и видео опрема и др.

Табела 8. Расходи по програми по надлежност - Општинска администрација (во денари и структура во %)

Општинска администрација	Износ	Учество во вкупните расходи од оваа надлежност (во %)
ЕО - Општинска администрација	62.697.200	98,2
ЕА - Капитални трошоци на општината	1.126.000	1,8
Вкупно	63.823.200	100,0

Вкупните расходи кои се наменети за работата на **Градоначалникот** изнесуваат 2.031.000 денари и истите во себе вклучуваат тековно-оперативни расходи кои се потребни за работа на градоначалникот на општината, плати и инадоместоци, дневници и патни трошоци, други трошоци како тековна резерва, трансфери при пензионирање на вработените во општината, трансфери при смрт на вработен или смрт на член на семејство на вработен, трошоци за месна самоуправа и друго.

Графикон 9. Расходи по програми по надлежност- Градоначалник

Во расходите за програмите по надлежност на **урбанизам и урбанистичко планирање** највисок износ се издвојува за изработка на урбанистички планови и урбанистички проекти, со стручна ревизија, програми за урбанистичка опрема и времени објекти каде што се планирани 9.000.000 денари, а 1.200.000 денари се планирани за стручен надзор, процена на насади, рушење на бесправно изградени објекти и друго.

Табела 9. Расходи по програми по надлежност - Урбанизам/урбанистичко планирање (износ во денари и структура во %)

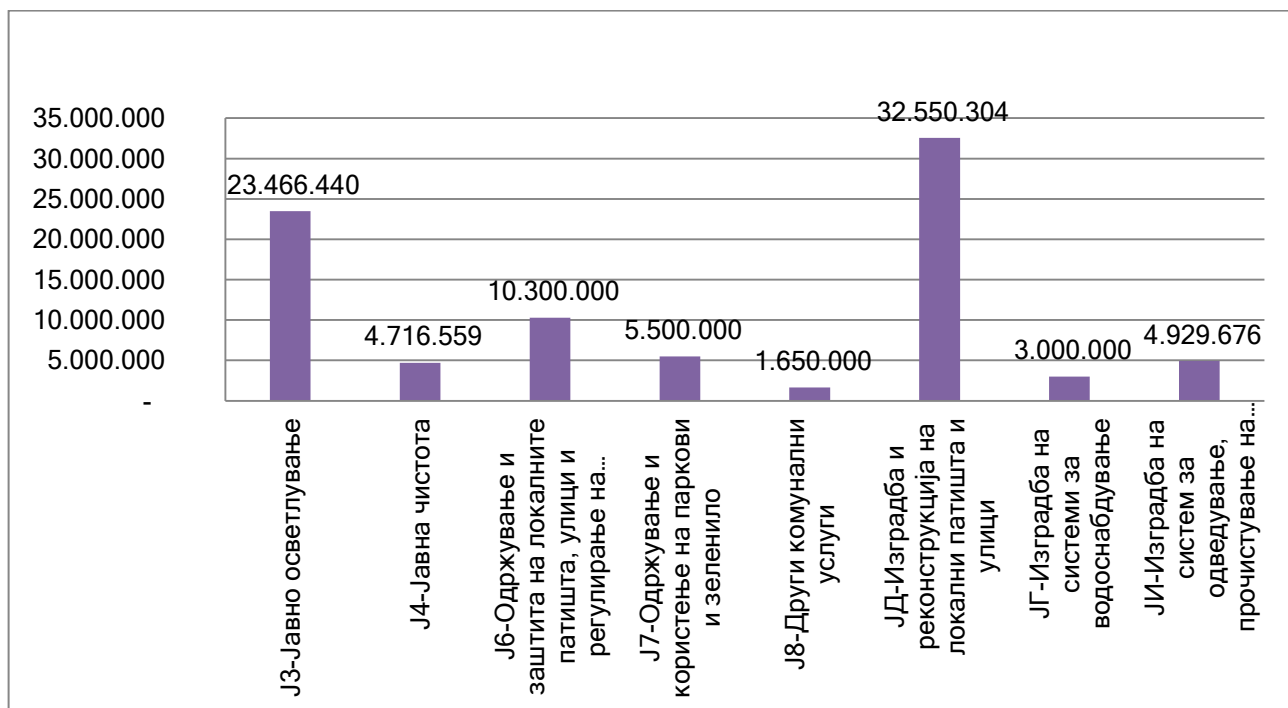
Урбанистичко планирање	Износ	Учество во вкупните расходи од оваа надлежност
Ф1 - Урбанистичко планирање	9.000.000	88,2
Ф2 - Уредување на градежно земјиште	1.200.000	11,8
Вкупно	10.200.000	100,0

Расходите издвоени за **комунални дејности** во износ од 86.112.979 денари, имаат за цел да ги помогнат активностите како: изградба и реконструкција на локални патишта и улици, јавно осветлување, одржување и заштита на локални патишта, улици и регулирање на режим на сообраќајот, изградба на системи за водоснабдување, одведување и пречистување на отпадни води, одржување на јавна чистота и паркови и зеленило, други комунални услуги (дезинфекција, дезинсекција и дератизација, собирање, згрижување и стручен третман на кучиња и мачиња скитници) итн.

Табела 10. Расходи по програми по надлежност - Комунални дејности (износ во денари и структура во %)

Комунални дејности	Износ	Учество во вкупните расходи од оваа надлежност (во %)
J3-Јавно осветлување	23.466.440	27,25
J4-Јавна чистота	4.716.559	5,48
J6-Одржување и заштита на локалните патишта, улици и регулирање на режим на сообраќајот	10.300.000	11,96
J7-Одржување и користење на паркови и зеленило	5.500.000	6,39
J8-Други комунални услуги	1.650.000	1,92
ЈД-Изградба и реконструкција на локални патишта и улици	32.550.304	37,80
ЈГ-Изградба на системи за водоснабдување	3.000.000	3,48
ЈИ-Изградба на систем за одведување, пречистување на отпадни води	4.929.676	5,72
Вкупно	86.112.979	100,00

Графикон 10. Расходи по програми по надлежност- Комунални дејности

Во планираните расходи за изградба и реконструкција на локални патишта и улици влегуваат: Изградба на улица "Видое Смилевски Бато" во износ од 4.420.000 денари, улица 10 во с. Калуѓерица во износ од 4.818.034 денари, улица 9 крак 1 во с. Ињево во износ од 1.250.000 денари, учество во ЈИПР проект за изградба на локален пат, обиколница Калузлиска-Раклиш во износ од 3.400.000 денари, одржување и надградба на постоечки асфалтен коловоз на улици низ градот и населените места во износ од 3.000.000 денари, уредување на јавни површини-тротоари, пешачки патеки, паркинзи во градот и населените места во износ од 4.500.000 денари, средства за надомест за одземен имот (за експропријација) во износ од 6.000.000 денари, подготвување на проекти и елаборати во износ од 4.500.000 денари и др.

Изградба на улица "Видое Смилевски Бато"

Слика 1- Локација на трасата

Изградба на улица 10 во с. Калугерица

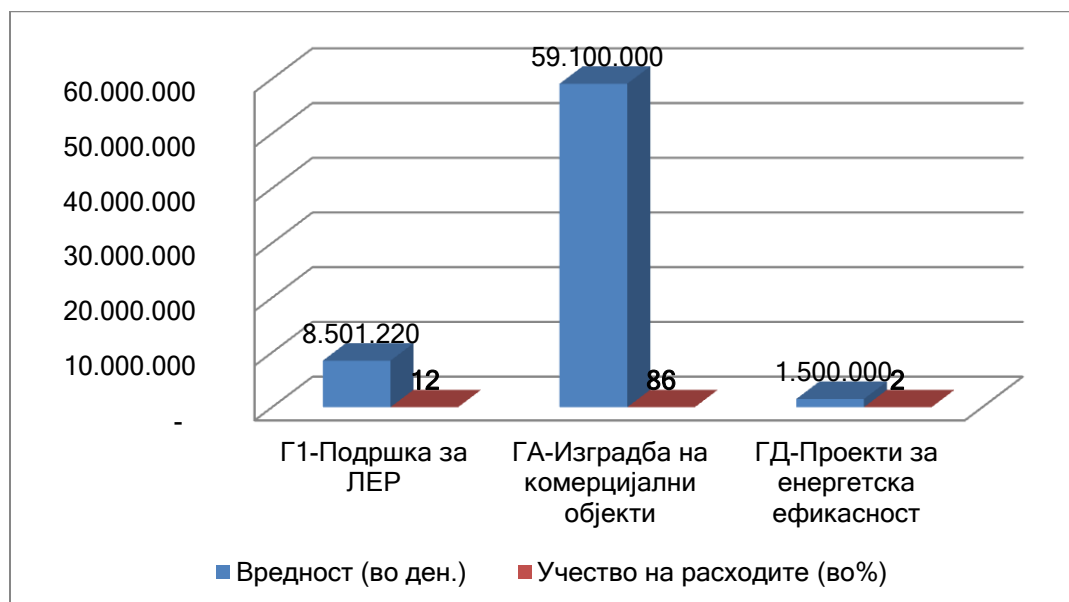
Изградба на локален пат - обиколница Калузлиска-Раклиш

Во планираните расходи за одржување и заштита на локални патишта и улици влегуваат: поправка на патишта од земјан коловоз и уредување на порои во износ од 4.000.000 денари, изградба на свлечиште на пат Подареш – Смиланци во износ од 5.000.000 денари, хоризонтална и вертикална сигнализација во износ од 500.000 денари.

Во планираните расходи за изградба на системи за одведување и пречистување на отпадни води влегуваат: изградба на фекална канализација Карши Маале во с. Подареш во износ од 4.000.000 денари и изградба на фекална канализација по улица бр.3 УБ 9.2 во износ од 929.676 денари.

Во програмите за **локален економски развој** преовладуваат издатоци за проект за изградба на Градски пазар, со што ќе се задоволат потребите на граѓаните за современ и функционален пазар. Во буџетот за 2023 година изградбата на Градски пазар учествува со 59.100.000 денари, од кои 48.000.000 денари планирани од домашно задолжување, а 11.100.000 денари од сопствени средства. Понатаму програмата за локален економски развој предвидува средства за изградба на фотонапонски електроцентрали, кои ќе се постават на објектите ООУ "Крсте Петков Мисирков" и СРЦ "25 Мај", понатаму кофинансирање на проекти по објавени огласи, финансиска поддршка на проекти на граѓански здруженија, фонд за води и друго.

Графикон 11. Расходи по програми по надлежност – Локален економски развој (денари)

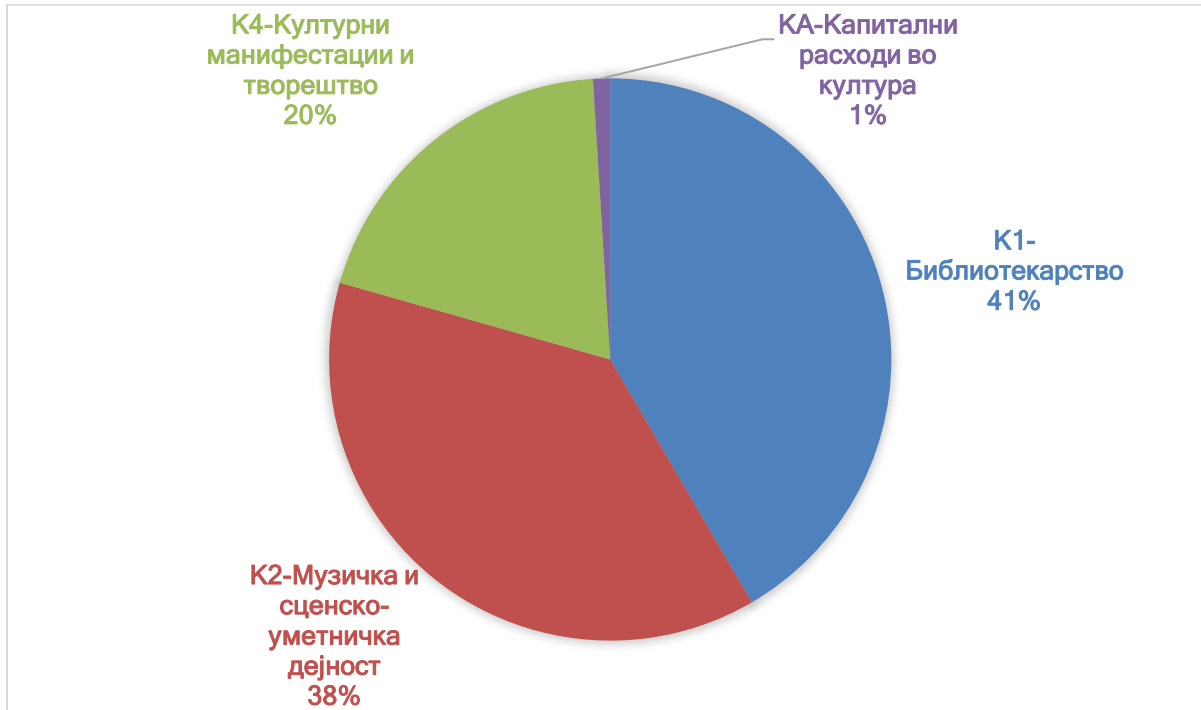
Капитален инвестиционен проект Градски пазар

Во поглед на средствата кои се планираат за реализација на активности од **културата** истите може да се поделат на активности поврзани со библиотекарство во износ од 4.991.950 денари, активности на Центар за култура во износ од 4.432.050 денари, понатаму културни манифестации и творештво во износ од 2.300.000 денари, кои средства се предвидени за здруженија на граѓани и други правни и физички лица од областа на културата за организација на културни настани како Ликовна колонија "Св.Георгиј" и ликовен курс, Велигденски средби, Фестивал "Оро весело", фестивал "Есенски плодови", Јурчки фестивал и Ден на турската азбука, Манифестација "Пролет на сребрените соништа", Мото собир, Блуз фестивал, печатење на книги, организирање на изложби и концерти и др.

Табела 11 Расходи по програми по надлежност - Култура

Култура	Вредност (во ден.)	Учество на расходите (во%)
К1-Библиотекарство	4.876.950	41,6
К2-Музичка и сценско-уметничка дејност	4.432.050	37,8
К4-Културни манифестации и творештво	2.300.000	19,6
КА-Капитални расходи во култура	115.000	1,0
Вкупно	11.724.000	100,0

Графикон 12. Расходи по програми по надлежност – Култура (учество во %)

Расходите за **спорт и рекреација** се наменети за поддршка на спортските клубови и здруженија на граѓани од областа на спортот во износ од 7.000.000 денари.

Во вкупните расходи за **образование** основното образование учествува со 79,7%, а средното образование со 20,2% во вкупните расходи. Во однос на структурата на расходите за образование најголемо учество имаат платите и надоместоците со 78,67%, потоа стоките и услугите со 19,55%, трансферите со 0,91%, а капиталните расходи со 0,87%.

Табела 12. Расходи по програми по надлежност - Образование

Образование	Износ	Структура
Н1-Основно образование	203.643.000	79,74
Н2-Средно образование	51.692.500	20,24
НА и НБ-Образование	64.000	0,03
Вкупно	255.399.500	100

Во вкупните расходи за **детска градинка** најголемо учество имаат платите и надоместоците со 66,38%, стоките и услугите со 30,63%, капиталните расходи со 2,08% и трансферите со 0,91%.

Табела 13. Расходи по програми по надлежност – Социјална заштита

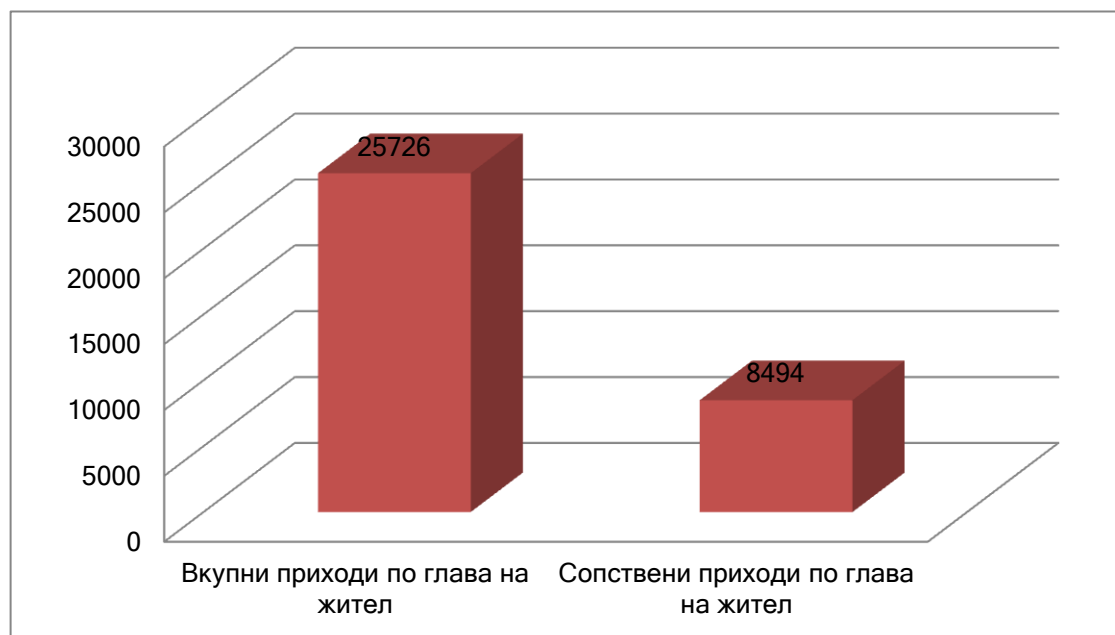
Социјална заштита	Износ	Структура
В1-Детски градинки	46.144.000	98,4
ВА- Детски градинки (капитални трошоци)	760.000	1,6
Вкупно	46.904.000	100

Расходите кои се одделуваат за **родовата еднаквост** се во износ од 100.000 денари, кои ќе бидат наменети за организирање на предавања и трибини на тема на родова еднаквост.

ПРИХОДИ И РАСХОДИ НА ОПШТИНАТА ПО ГЛАВА НА ЖИТЕЛ

Во 2023 година планираните приходи по глава на жител во општина Радовиш изнесуваат 25.726 денари, што претставува пораст од 12,71% во однос на нивниот износ во 2022 година (22.825 денари), додека сопствените приходи по глава на жител во 2023 година изнесуваат 8.494 денари (9.640 денари за 2022 година).

Графикон 13. Приходи на општина Радовиш за 2023 година по глава на жител (во денари)

КАКО СЕ РЕАЛИЗИРА ОПШТИНСКИОТ БУЏЕТ?

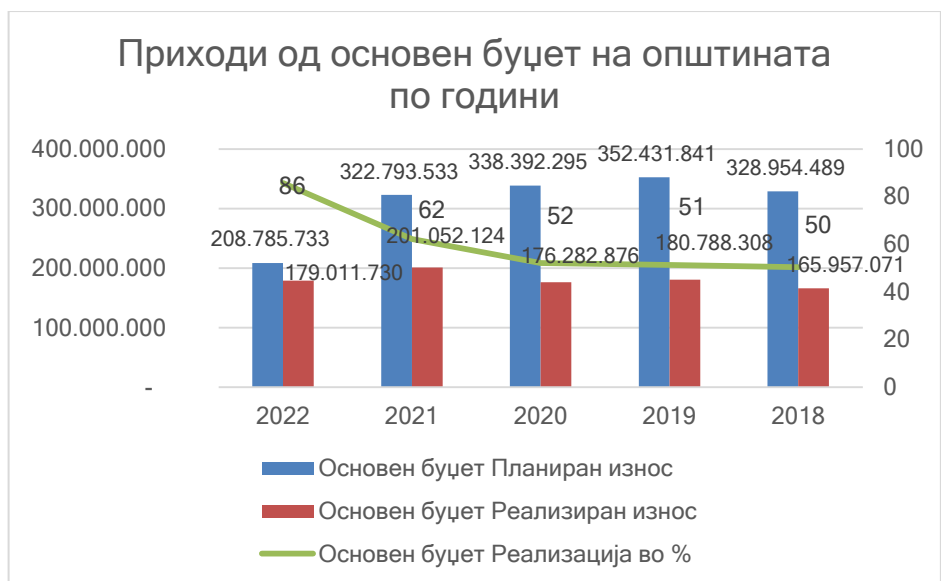
Реализацијата на **општинскиот буџет** е важен индикатор кој е поврзан со остварување на планираните приходи и расходи во изминатиот период. Исто така ја покажува **очекуваната реализација/трендот на реализација на општинските буџети**.

Во продолжение е прикажана реализацијата на **основниот (сопствениот) буџет** на општината и **вкупниот буџет на општината** и на страната на **приходите** и на страната на **расходите**.

Реализацијата на вкупните приходи на општина Радовиш во период 2018-2022 година забележува тренд на пораст. Вкупните приходи во 2022 година изнесувале 486.221.985 денари, што означува зголемување од 3,29% во споредба со 2021 година.

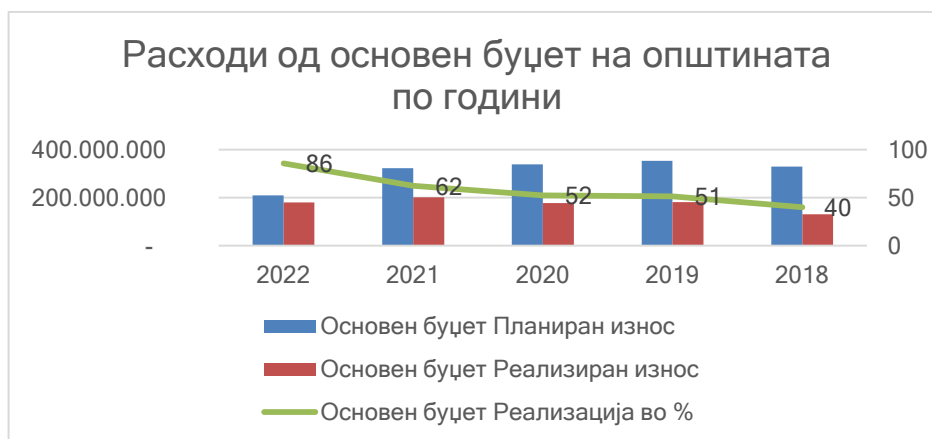
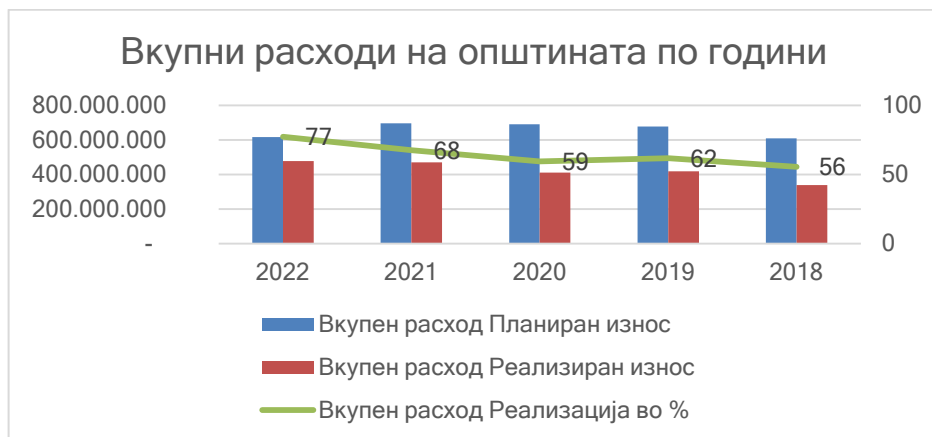
Реализацијата на сопствените приходи во 2022 година изнесува 179.011.730 денари, што означува намалување од 10,96% во споредба со 2021 година.

Графикон 14. Планирани и реализирани вкупни приходи и приходи од основниот буџет за период 2018-2022 година (во денари и структура во %)

Реализацијата на **вкупните расходи на општина** Радовиш во 2022 година изнесува 476.356.697 денари или за 1,22% повеќе во однос на 2021 година.

Графикон 15. Планирани и реализирани вкупни расходи и расходи од основниот буџет за период 2018-2022 година (во денари и структура во %)

КЛУЧНИ БУЏЕТСКИ ДОКУМЕНТИ - како можат граѓаните да ја следат реализацијата на општинскиот буџет ?

Кои се клучни буџетски документи?

- **Буџетскиот календар** ги дефинира роковите за планирање на општинскиот буџет, каде што се опфатени сите **активности** поврзани со подготвување на буџетот, извршување на буџетот низ финансиските извештаи или следење на извршувањето на буџетот од општинската администрација.
- **Буџетскиот циркулар** ги содржи инструкциите за изработка предлог-буџет од страна на буџетските корисници и го доставува Министерството за финансии.
- **Предлог-буџетот** е подготвен од страна на градоначалникот (општинската администрација) во кој се планираат годишните приходи и годишните расходи и кој треба да биде одобрен од страна на советот на општината.
- **Предлогот на планот на програмите за развој** ги содржи среднорочните проекции на одобрените средства по одделни буџетски програми и потпрограми, годините во кои тие ќе се реализираат и изворите на финансирање, односно буџетите.
- **Буџетот** е акт на локалната власт со кој се планираат годишните приходи и други приливи и се одобруваат годишните расходи и други одливи на државата или на општината.
- **Месечните извештаи** ги содржат податоците за вкупните тековно-оперативни и капиталните приходи и расходи за претходниот месец за коишто се однесува извештајниот период.
- **Кварталниот извештај K1** ги содржи податоците за вкупните тековно-оперативни и капиталните приходи и расходи за претходните три месеци за коишто се однесува извештајниот период, согласно со економската класификација на приходи и расходи по сметки и збирно.
- **Кварталниот извештај K2** ги содржи податоците за сите неподмирени обврски, како и за неподмирените обврски по видови и по ставки, со состојба на последниот ден од претходниот квартал.
- **Кварталниот извештај K3** ги содржи податоците за задолжување и информациите за промените на состојбата на секое задолжување во претходниот квартал, како и промените на состојбата на издадените гаранции и податоци за долгот на јавните претпријатија кои се основани од општините.
- **Полугодишниот извештај** ги содржи податоците за вкупните тековно-оперативни и за капиталните приходи и расходи за претходните шест месеци за коишто се однесува извештајниот период.
- **Годишниот извештај** ги содржи податоците за вкупните тековно-оперативни и капиталните приходи и расходи, за една година за кои се однесува извештајниот период.